

UN PERSONATGE VINCULAT A COLOM EN LA HISTORIOGRAFIA OFICIAL:

JOAN DE GAMBOA, Sr. DE LA VILA DE PALS

Per:

Narcís Subirana

Joan de Gamboa fou Sr.de Pals en el segle XV. Vingué de Castella a l'Empordà durant la guerra civil catalana lluitant al costat de Joan II (1462-1472). Aquestes són algunes de les notícies o informacions que tenim de Joan de Gamboa durant la guerra.

Joan II li adjudicà vitaliciament les propietats d'alguns dels senyors que lluitaren en contra seu,com alcaid del castell de Torroella de Montgrí, la procuració de la vila de Torroella, el castell i el lloc d'Albons i tots els béns mobles i immobles que tenien mossen Joan Sarriera, de la seva dona, fills i filles. En el mes de setembre de 1463, el va elevar a la categoria de familiar seu i a caballerís del príncep Ferran, acceptant allò que li demanava en un memorial que Joan de Gamboa li envià.

El dia 21 d'abril de 1465, el rei Joan II va donar ordres perquè vinguessin amb forces d'infanteria i cavalleria . Joan de Gamboa, el castlà d'Amposta en Bernat Hug de Rocabertí, l'arquebisbe de Saragossa (fill natural de Joan II) i el seu nebot,l'infant Don Enric. Els infants de Girona van anunciar la sortida d'una professó de l'església que va recòrrer els carrers de la ciutat perquè tingués èxit l'expedició que Joan de Gamboa i Pere de Rocabertí estaven preparant contra Pere de Portugal.

En l'any 1465, la reina Joana Enríquez donà a Gamboa tots els bens de Lluís Vern i Joan Seguerioles, si bé més tard els del primer els va cedir a Francesc Margarit. Joan de Gamboa també va empenyorar una vaixella que li havia donat en Joan Margarit per 50 lliures a Gabriel Campmany.

El 7 de gener de 1466, el bisbe de Girona exposa que va pagar algunes quantitats a un capità de 150 gascons, a Joan de Gamboa i als de la seva companyia i altres residents de la vila de la Bisbal, quan aquesta estava assetjada per Pere de Portugal.

El dia 9 d'octubre de 1466, comuniquen que un explorador de Joan de Gamboa ha vist que Bertran de Armendariz passa pel territori de Llagostera en direcció a l'Empordà amb una força de 120 cavalls.

Sabem també que l'any 1466, la reina Joana Enríquez li fa la donació de la baronia de Pals i la Pera i el 4 de gener de 1467, li otorgà títol de noblesa excusant-lo d'assistir en l'acte de ser nomenat cavaller. Durant els anys 1471 i 1472 continuava treballant en la

feina de cavallerís del príncep Ferran, a més de coper del rei i com a capità del castell de Balaguer.

Per servir al rei a qui va salvar en el setge de Peralada en ser sorprès per tropes del duc d'Anjou fou nomenat general i li fou concedit un títol nobiliari. El 4 de gener de 1467 és citat en les actes capitulars de la Seu de Girona amb motiu de ser armat cavaller per la reina Joana Enríquez i haver rebut l'squenada del comte d'Empúries i lloctinent de Catalunya, l'infant Enric anomenat "Fortuna". Posteriorment va passar als serveis dels reis catòlics com a cavaller major i capità general de les fronteres de Navarra i França.

Joan de Gamboa durant la guerra a l'Empordà estava sota les ordres de Pere de Rocabertí, cobrant 25 florins mensuals. El 7 de febrer de 1467 s'ajuntaren algunes forces de cavalleria a Sant Pere Pescador, entre ells, en Joan de Gamboa i en Pere de Rocabertí – Sr. De Sant Mori-. Aprofitant les ombres de la nit van marxar d'aquella població agafant el camí de Roses, portant cada genet un sac de farina de blat, per suministrar als sublevats del monestir, cosa que no pogueren aconseguir per acabar aquells queviures en mans contràries.

Des del monestir de Pedralbes, el dia 4 de setembre de 1472 Joan II va donar ordre al seu tresorer Peralta que els 30.000 florins que havia rebut de la venda d'Hostalric i de les terres del Vescomtat de Cabrera d'en Joan Sarriera, els entregués al seu estimat criat i noble don Joan de Gamboa perquè els portés al príncep don Ferran per ajuda i socors de la seva persona.

El 27 d'agost del 1472, tenim constància des del monestir de Pedralbes que Joan II escrigué una ordre que va enviar al seu agutzil, en Miquel Vilanova perquè posés a disposició els castells i llocs de Pals i la Pera al seu noble i estimat coper en Joan de Gamboa, a qui li havia fet gràcia d'aquestes dues poblacions. Els jurats de Girona van acudir a l'infant n'Enric, lloctinent general de la província de l'Empordà i comte d'Empúries per protestar per aquesta disposició ja que amb ella simuladament s'erigia a Gamboa en "senyor jurisdiccional de dits pobles" la qual cosa era contrària a les Constitucions i afectava notablement els privilegis de la ciutat de Girona. Però en Joan II no era home que s'ofegués amb poca aigua, i va decidir canviar la forma de donació. Escribí una altra Reial Ordre en data 6 de setembre de 1472 per la qual dona a Joan de Gamboa, cavallerís del Príncep don Ferran la capitania de guerra i justícia de Pals i la Pera i relevant d'aquest últim punt a Jaume Alemany. En aquesta informació hi trobem anotat: "Sense alguna infania": això és sense que aquesta destitució li serveixi de nota.

També el 30 de juliol de 1472, en l'escriptura d'alienació del castell de Llers i la parròquia de Fontanillas, don Joan II no alega altra cosa que la d'indemnitzar a Jaume Alemany del perjudici que li havia ocasionat per haver-li donat a Joan de Gamboa la capitania de Pals de la que ell es trobava en possessió, juntament amb la de la Pera. En Joan de Gamboa es va casar amb Elionor de So i de Castro, vidua de l'Almirall català Bernat de Vilamarí. Tingueren un fill que es deia Martí de Gamboa. La seva segona esposa era la Isabel de Mendoza, amb ella tindria 9 fills: la Magdalena, la Estibaliz, l'Antoni, l'Elvira, la Brianda, en Bertomeu, l'Andreu, la Maria i l'Isabel. La seva filla, Isabel de Gamboa tingué una relació amb Jaume Colom, fill del virrei de les Índies: Joan – Cristòfor Colom. Tingueren un fill de nom Francesc Colom i Gamboa nat l'octubre de 1505 i mort al Perú a l'agost del 1571. El seu pare, Jaume Colom no el volia reconèixer. Per aquest motiu tingueren diversos plets en els quals Jaume Colom fou

representat pel seu germà, en Ferran Colom, el qual tingué que anar dues vegades a Roma a defensar el plet que li posà i promogué Isabel de Gamboa. Finalment, Jaume Colom reconegué el seu fill i se l'endugué a Santo Domingo després de recuperar el títol d'almirall de les Indies i casar-se amb la neboda del Duc d'Alba: Maria de Toledo i Rojas.